خبر

رشد صنعتی ایران از ۱۶۴ کشور جهان بیشتر شد

سازمان توسعه صنعتی ملل متحد اعلام کرد رشد ارزش افزوده تولیدات صنعتی ایران در سال ۲۰۲۲ به ۶۵ درصد رسید که از ۱۶۴ کشور جهان بیشتر بوده است.

به گزارش زمان به نقل ازایرنا، سازمان توسعه صنعتی ملل متحد(یونیدو) در گزارشی موسوم به «سالنامه بین‌المللی آمار صنعتی»، رشد ارزش افزوده تولیدات صنعتی ایران در سال ۲۰۲۲ را ۶۵ درصد اعلام کرده است. در سال ۲۰۲۱ نیز ارزش افزوده تولیدات صنعتی ایران ۶۶ درصد رشد کرده بود.این گزارش همچنین سرانه ارزش افزوده تولیدات صنعتی ایران طی سال ۲۰۲۲ را معادل ۸۲۵ دلار محاسبه کرده است. این رقم برای سال قبل از آن ۷۱۲ دلار اعلام شده بود. بر اساس برآورد این نهاد بین‌المللی سهم ارزش افزوده صنعتی در تولید ناخالص داخلی ایران طی سال ۲۰۲۲ نیز ۱۴.۷ درصد بوده است. سهم تولیدات صنعتی در صادرات ایران طی این سال ۴۷.۷ درصد و سهم صنعت در اشتغال کشور نیز ۱۷.۴ درصد برآورد شده است. بر اساس این گزارش ایران از نظر رشد ارزش افزوده صنعت طی سال ۲۰۲۲ در میان ۲۱۳ کشور و منطقه خودمختار در رتبه ۴۹ جهان قرار داشته است. به عبارت دیگر رشد ارزش افزوده بخش صنعت ایران از ۱۶۴ کشور و منطقه خودمختار بیش‌تر و تنها از ۴۸ کشور کمتر بوده است. از جمله کشورهایی که رشد ارزش افزوده صنعت آن ها نسبت به ایران در سال ۲۰۲۲ کمتر بوده می‌توان به این کشورها اشاره کرد: برزیل با رشد ۲.۱ درصدی، چین با رشد ۲.۶ درصدی، آلمان با رشد ۳.۲ درصدی، ژاپن با رشد ۱.۴ درصدی، قطر با رشد ۴.۳ درصدی، روسیه با رشد منفی ۲.۹ درصدی، و آمریکا با رشد ۱.۷ درصدی. کشورهایی مثل عربستان، ترکیه، هند، ایرلند، مالزی، امارات و ویتنام رشد صنعتی بیشتری نسبت به ایران داشته‌اند.

قیمت مرغ کاهشی است

مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی با اشاره به اینکه قیمت مرغ کاهشی است، گفت: با توجه به جوجه‌ریزی‌های انجام شده میزان تولید مرغ در دی و بهمن از مرز ۲۵۰ هزار تن هم عبور خواهد کرد.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، علی ابراهیمی با اشاره به افزایش میزان تولید مرغ با توجه به جوجه‌ریزی‌های انجام شده، عنوان کرد: همین امر موجب کاهشی شدن قیمت مرغ شده، اما برای جلوگیری از ضرر و زیان مرغداران، باید هر نوع توزیع مرغ منجمد و همچنین واردات نیز متوقف شود. وی افزود: شرکت پشتیبانی امور دام نیز باید ملزم به خرید مرغ و تامین ذخایر از محل قیمت داخل با قیمت حمایتی شود. مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی همچنین در اظهارات اخیر خود در یک برنامه تلویزیونی یکی از مشکلات صنعت طیور را اصرار بر قیمت‌های مصوب و دستوری دانست و افزود: قیمت دستوری برنامه‌ریزی برای تولید را دچار مشکل می‌کند زیرا مولفه‌های تولید همواره ثابت نیستند که بتوانیم در درازمدت بر یک قیمت اصرار کنیم.وی با اشاره به افزایش قیمت نهاده‌های مورد مصرف در این صنعت نیز گفت: سویا از ۱۶ هزار تومان تا ۲۰ هزار و ۹۰۰ تومان در بندر قیمت دارد و تا وقتی به درب مرغداری برسد نیز خیلی بیش از این می‌شود. در نتیجه مرغ آماده مصرف نمی‌تواند قیمت ثابت داشته باشد و در واقع قیمت ۷۸ هزار تومان به تولید آسیب می‌زند و تولیدکننده نمی‌تواند دوام بیاورد. به گفته وی قیمت مرغ زنده درب مرغداری باید حدود ۶۴ هزار تومان باشد. ابراهیمی در ادامه گفت: تا پایان سال قرار است تا حدود ۱۵۰ میلیون قطعه جوجه ریزی انجام شود که تاکنون سابقه نداشته است. در حقیقت زمانی حدود ۱۲۰ میلیون قطعه جوجه‌ریزی جواب نیاز کشور را می‌داد اما با توجه به قیمت گوشت قرمز تمایل به خرید مرغ بیشتر شده است.

رشد اقتصادی با حضور بخش خصوصی محقق می‌شود

یک کارشناس ارشد حوزه انرژی به بیان توضیحاتی درباره اهمیت انحصار زدایی از توسعه میادین نفت و گاز که در برنامه هفتم توسعه پرداخت وگفت: بخش خصوصی باید در توسعه صنعت نفت حضور داشته باشد.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، سعید میرترابی درباره ماده ۱۵ برنامه هفتم توسعه برای ورود بخش خصوصی به توسعه میادین نفت و گاز گفت: واقعیت این است که ورود بخش خصوصی به توسعه میادین نفت و گاز که در برنامه هفتم مصوب شده در بعد کلان، رویکرد مثبتی است. وی در ادامه بیان کرد: تاکنون فقط دولت در این حوزه فعال بوده و انحصار موجود در این بخش عواقب زیادی مثل ناترازی انرژی را برای ما در پی داشته است. میرترابی بیان کرد: البته واقعیت است که بخش خصوصی در ایران به دلیل اینکه دهه‌ها از فعالیت و حضور در حوزه نفت و گاز دور بوده است و بخش بالادستی نفت و گاز به طور کامل و پایین دستی به صورت میانگین در دست دولت بوده است بخش خصوصی از تجربه کافی برای حضور در توسعه میادین نفت و گاز برخوردار نیست.این استاد دانشگاه ادامه داد: با توجه به اینکه بخش نفت ما شرایط تحریمی دارد و محدودیت‌های خاص و شفافیت کمی در این حوزه وجود دارد، بخش خصوصی به طور معمول نتواند در این بخش ورود کند و در گام‌های ابتدایی بیشتر زمینه ورود بخش غیر دولتی و خصولتی در این حوزه فراهم می‌شود.وی بیان کرد: بخش خصولتی تجربه حضور در حوزه نفت و گاز و توسعه میادین داشته‌اند. این مصوبه راهی است که بخش خصوصی در این حوزه به مرور وارد شود.

کارگران بیش از ۵۰درصد جامعه را تشکیل می‌دهند؛

دولت نگاه ویژه‌ای به دستمزد کارگران داشته باشد

فعال کارگری درباره منطقه ای کردن حق مسکن گفت: آیتم‌های حقوق و دستمزد همانند یک زنجیره به هم مرتبط هستند و ما نمی‌توانیم یکی از آنها را جدا کنیم و تصمیمات خاصی برایش بگیریم. امید است برای سال جدید دولت نگاه ویژه‌ای به حقوق و دستمزد کارگران داشته باشد تا شرایط آنان بهتر شود.

به گزارش سعید حیدری خبرنگار سرویس اقتصادی زمان، با توجه به اینکه ۷۰درصد هزینه های سبد معاش کارگران مرتبط به بحث دستمزد است،وزارت اقتصاد در اولین جلسه کمیته دستمزد ۱۴۰۳، بحث منطقه ای شدن بحث حق مسکن را مطرح کرده است که البته در مجموع اجرای مزد منطقه ای مورد نقد نمایندگان کارگران است. ناصر چمنی، رئیس سابق کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگران درباره منطقه‌ای شدن حق مسکن کارگران گفت: در جایی که قانون اجرا نشود، صحبت از عدالت بیهوده است. قانون باید تضمین‌کننده عدالت‌اجتماعی در جامعه باشد، متاسفانه ناعدالتی اتفاقی است که جامعه کارگری با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند و اقشار کم‌درآمد از آن ضربه می‌خورند. زمانی که در کشور ما قانون کار به‌درستی اجرا نمی‌شود، اجرای عدالت نیز با چالش همراه خواهد بود. صحبت‌هایی که پیرامون موضوع مزد منطقه‌ای بیان می‌شود، از آن دست قوانینی است که برای فرار از قانون مطرح می‌شود. چند سالی است که تفکراتی به‌وجود آمده که به‌شدت سمت‌وسوی سرمایه‌داری را دنبال می‌کند. وی بیان کرد: در کشور ما انقلابی برمبنای اسلام و عدالت شکل گرفت. قانون کار نیز در این راستا تصویب شد که مجری عدالت باشد تا کارگران و اقشار کم‌درآمد بتوانند به حق خود برسند. از سال ۶۹که قانون کار تصویب شد، تبصره و آیین‌نامه‌های زیادی سر راه این قانون به‌وجود آمد تا عدمای سرمایه‌دار از این قوانین سوءاستفاده کنند. چنین اتفاق‌هایی باعث شد تا روز به روز قشر کارگر با مشکلات بیشتری مواجه شود و معیشت این افراد بیش از پیش به‌خطر بیفتد. ما قانون کار در کشور داریم و در ماده ۴۱این قانون، دستمزد و تمام ضوابط و مقررات مرتبط با آن مشخص شده است. طبق این قانون و باتوجه به آمار تورم کشور، باید حداقل دریافتی کارگران به‌قدری باشد که بتوانند یک ماه را بدون مشکل مالی به آخر برسانند.

***

قانون کار زیر پا گذاشته می‌شود

وی افزود: طبق قانون جهانی کار، آیین‌نامه‌هایی داریم که مشخص می‌کند پرداختی‌های کارگران باید تابع چه شرایطی باشد. در این آیین‌نامه به‌صراحت در رابطه با بحث پوشاک، آموزش، رفاه، امنیت، بهداشت، کالری روزانه مصرفی و به‌ویژه مسکن صحبت شده است که باید حقوق و دستمزد کارگران برمبنای این آیتم‌ها مشخص شود. متاسفانه در جامعه ما نهادهایی که باید مجری قوانین کار باشند، به این موضوع توجه نمی‌کنند و مواقعی که در شورای‌عالی کار حضور پیدا می‌کنند، به‌صراحت قانون کار را زیر پا می‌گذارند و شرایط پرداخت حقوق و دستمزد را مخدوش می‌کنند. وی با بیان اینکه درحال‌حاضر حدود ۵سال است که بحث مزد منطقه‌ای مطرح می‌شود و بارها صحبت از آن به‌میان آمده است؛ اظهارداشت: چنین موضوعاتی اذهان جامعه را که باید به‌دنبال حقوق و دستمزد واقعی کارگران باشد، منحرف می‌کند. البته در سال‌های قبل مزد منطقه‌ای مطرح شد اما پیگیری نشد. از این‌رو صحبت‌هایی که درباره مزد منطقه‌ای یا حق مسکن منطقه‌ای بیان می‌شود، باید در سال‌های قبل پایه‌ریزی می‌شد نه اینکه یکباره رها و امسال دوباره مطرح شود.

***

تعبیر درستی از حق مسکن کارگران وجود ندارد

چمنی معتقد است که دستمزد کارگران باید با نگاه بهتری دنبال شود. متاسفانه سال قبل شاهد این بودیم که باتوجه به تورم ۴۶درصدی، تنها ۲۷درصد به حقوق کارگران اضافه شد و به این ترتیب در کشور ما تعبیر درستی از حق مسکن کارگران وجود ندارد. بحث حق مسکن منطقه‌ای اجرایی نیست، چراکه کشور زیرساخت‌های مناسبی برای دستمزد ندارد. در سال‌های گذشته، اقدام خاصی برای تحکیم پایه‌های حقوق و دستمزد کارگران انجام نشده است. زمانی که از کارگران صحبت می‌کنیم، منظورمان قشر بزرگ و وسیعی از شهروندان است که بیش از ۵۰درصد جامعه را تشکیل می‌دهند.چمنی عنوان کرد: اکنون دریافتی کارگران بسیار کمتر از مبلغی است که این قشر برای تامین مایحتاج خود نیاز دارند. زمانی که کارگران، دریافتی کمتری نسبت به هزینه‌ها دارند، صحبت از موضوعی مثل حق مسکن منطقه‌ای بیهوده است. این کارشناس تصریح کرد: در حال‌حاضر، بازار مسکن به‌حدی نابسامان است که هزینه اجاره ارزان‌ترین خانه کمتر از ۱تا ۳میلیون تومان نیست.

حال با این وضعیت، منطقه‌ای کردن حق مسکن کارگران باعث حل چالش یا برطرف کردن مشکل خاصی نمی‌شود. حداقل کاری که دولت می‌تواند انجام دهد، این است که برمبنای کمترین مقدار اجاره مسکن در ارزان‌ترین محله کشور، حق مسکن کارگران را تعیین کند. نباید بر مسائل بیهوده‌ای مثل حق مسکن منطقه‌ای تمرکز کرد. مگر هرساله به حق مسکن کارگران چقدر اضافه شده است که اکنون به فکر منطقه‌ای کردن آن هستند؟ چمنی گفت: مزد و حق مسکن منطقه‌ای همان‌طور که قبل‌تر اشاره شد، موضوعی است که توسط یک‌سری سرمایه‌دار و با هدف سوداگری مطرح می‌شود. چنین صحبت‌هایی عجیب بوده و عجیب‌تر از آن، استقبال دولت از این موضوعات است. بنده نه‌تنها با منطقه‌ای کردن حق مسکن مخالف هستم؛ بلکه با منطقه‌ای کردن تمام آیتم‌هایی که در حقوق کارگران نظیر حق عائله‌مندی، خواربار، اولاد و... وجود دارد، مخالفم. آیتم‌های حقوق و دستمزد همانند یک زنجیره به هم مرتبط هستند و ما نمی‌توانیم یکی از آنها را جدا کنیم و تصمیمات خاصی برایش بگیریم. امید است برای سال جدید دولت نگاه ویژه‌ای به حقوق و دستمزد کارگران داشته باشد تا شرایط آنان بهتر شود.

پیشنهاد واگذاری مسکن به بانک‌ها در ازای پرداخت وام

عضو انجمن انبوه‌سازان با بیان اینکه بانک‌ها با دستور وام نهضت ملی مسکن را پرداخت نمی‌کنند، گفت: راهکار این است که بانک‌ها در طرح مذکور مشارکت داشته باشند و سهمی را دریافت کنند.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، حسن محتشم درباره وضعیت ساخت وساز پروژه‌های نهضت ملی مسکن اظهار کرد: برای این طرح قاعده این است که امکانات مورد نیاز در اختیار بخش خصوصی قرار گیرد. وی با بیان این‌که دولت بایستی اراضی نهضت ملی مسکن را به‌صورت مشارکتی به انبوه‌سازان واگذار کند، افزود: وقتی ساخت‌وسازها مشارکتی شود، سازنده و انبوه‌سازان چاره‌ای جز سرعت عمل در ساخت و ساز را ندارند، ضمن این‌که کیفیت واحدهای ساخته شده نیز بهتر خواهد شد. وی با بیان اینکه "در این‌صورت این مشارکت یک بازی برد-برد می‌شود" تصریح کرد: متاسفانه به‌نظر می‌رسد عده‌ای خیلی علاقه ندارند کارهای ساخت و ساز نهضت ملی مسکن به انبوه‌سازان واگذار شود؛ به همین دلیل شاهد کندی و بعضا توقف ساخت پروژه‌های نهضت ملی مسکن هستیم. عضو انجمن انبوه‌سازان در ادامه به موضوع تامین مالی پروژه‌های مسکن‌سازی اشاره کرد و گفت: در این مقوله با توجه به این‌که بانک‌ها بنگاه اقتصادی هستند خیلی علاقه‌ای به پرداخت وام مسکن با بازپرداخت طولانی مدت ندارند. آنها می‌گوند در شرایط تورم ۴۰ درصدی پرداخت تسهیلات بلندمدت توجیه اقتصادی ندارد. محتشم با تاکید بر این‌که دولت باید فکری اساسی برای این موضوع داشته باشد، اضافه کرد: این‌که دستوری بخواهیم بانک‌ها ۲۰ درصد از سپرده‌ها را به بخش تسهیلات بانک مسکن اختصاص دهند، کارایی ندارد. به‌طور معمول نیز اقتصاد با دستور و امر سازگاری ندارد. وی با بیان این‌که دولت باید بانک‌ها برای پرداخت سهم تسهیلات مسکن متقاعد کند، اظهار کرد: یکی از راهکارها مشارکت بانک‌ها در ساخت و ساز پروژه‌های نهضت ملی مسکن است. وزارت راه و شهرسازی باید در یک چارچوب مشخص، سیستم بانکی را وارد چرخه ساخت و ساز مسکن کند. عضو انجمن انبوه‌سازان استان تهران گفت: یکی از راهکارها این است که دولت تعدادی واحد مسکونی ساخته شده را به بانک‌ها واگذار کند تا با این کار کمبودهای ناشی از پرداخت تسهیلات با سود پایین‌تر از نرخ‌های مصوب جبران شود.

معاون اشتغال وزارت کار خبر داد:

اخذ مصوبه‌ای مخصوص اشتغال فارغ‌التحصیلان

معاون اشغال وزارت کار مهم‌ترین مصوبه هفتمین نشست شورای عالی اشتغال دولت سیزدهم را توجه ویژه به اشتغال فارغ‌التحصیلان ذکر کرد و با اشاره به تشکیل کمیته ملی اشتغال فارغ التحصیلان در وزارت کار گفت: در حال رایزنی با دولت هستیم که برای نخستین بار یک مصوبه مخصوص بیکاری فارغ‌التحصیلان اخذ کنیم.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، در هفتمین نشست شورای عالی اشتغال دولت سیزدهم که با پنج مصوبه همراه بود، اعلام شد از مجموع ۱۰۵ هزار میلیارد تومان اعتبار تخصیص یافته برای ایجاد اشتغال ۴۳ همت تاکنون تحقق یافته و فراتر از تعهدات ایجاد یک میلیون شغل عمل شده است. در این نشست، رئیس جمهور توصیه‌های مهمی به منظور ایجاد اشتغال بیشتر ارائه کرد و دادن اختیارات بیشتر به استان‌ها را مورد اشاره قرار داد. توجه به بحث مهارت آموزی، تقویت هنرستان‌ها، توجه ویژه به اشتغال فارغ‌التحصیلان، فعال شدن اقتصاد روستا، اقتصاد دریا و اقتصاد دیجیتال، حمایت از کسب و کارهای خرد و خانگی به ویژه درحوزه بازارسازی و در اولویت قرار گرفتن تسهیلات اشتغال در بانکها از مهم‌ترین محورهای هفتمین نشست شورای عالی اشتغال بود. این نشست با پنج مصوبه در زمینه تامین و پرداخت تسهیلات اشتغالزایی همراه بود و گزارشی از اقدامات صورت گرفته به منظور کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال ارائه شد. پنج بندی که در دستور کار نشست اخیر شورای عالی اشتغال قرار گرفت شامل این موارد است: ارائه گزارش وضعیت اشتغال کشور از سوی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ارائه گزارش عملکرد و اقدامات تبصره (۱۸) قانون بودجه سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ کل کشور توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی، ارائه گزارش تامین منابع تبصره (۱۸) قانون بودجه سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ کل کشور توسط سازمان برنامه و بودجه، ارائه گزارش عملکرد و اقدامات برای تبصره (۱۸) تسهیلات تکلیفی قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور توسط بانک مرکزی و بحث و بررسی مصوبات پیشنهادی هشتاد و هفتمین جلسه شورای عالی اشتغال.

در همین راستا محمود کریمی بیرانوند ـ معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت کار، به تشریح مصوبات نشست شورای عالی اشتغال پرداخت و گفت: این جلسه هشتاد و هفتمین نشست شورای عالی اشتغال و هفتمین نشست در دولت سیزدهم بود و در آن بحث رتبه‌بندی استانی و دستگاهی مطرح و عوامل موثر در بهبود فضای کسب و کار در ۲.۵ سال گذشته و چالش‌های بازار کار بررسی شد. وی ادامه داد: در این نشست اعلام شد با اینکه نرخ بیکاری جوانان کاهشی بوده ولی باید فکر عاجلی برای آن صورت گیرد تا بیشتر کاهش یابد زیرا در برخی استان‌ها هم‌اکنون به استناد اعلام کارفرمایان با کمبود شدید نیروی کار مواجه هستیم. چالش دوم ضعف بازار کار در جذب دانش آموختگان و بالا بودن نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان بود که به صورت جدی بحث شد. وی افزود: در بحث نرخ مشارکت اقتصادی باید تقویت شود و چالش‌های نرخ مشارکت اقتصادی در برخی استان‌ها و تغییرات در فرهنگ و ساختار مشاغل آینده مورد بحث و بررسی قرار گرفت. معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت کار ادامه داد: در این نشست رئیس جمهور چند دستور ویژه را صادر کردند که مهم‌ترین آن برنامه ویژه اشتغال فارغ‌التحصیلان بود. کمیته ملی اشتغال فارغ‌التحصیلان چند ماهی است در وزارت کار با همکاری همه دستگاه‌ها شکل گرفته و هم اکنون دستگاه به دستگاه می‌توانیم اعلام کنیم که نقش هر دستگاه در بیکاری فارغ التحصیلان چیست. هم اکنون درحال رایزنی با دولت هستیم که یک مصوبه مخصوص بیکاری فارغ التحصیلان را برای نخستین بار اخذ کنیم که کارهای مقدماتی آن در حال انجام است. کریمی بیرانوند از دیگر تاکیدات رئیس جمهور را بررسی افزایش اختیار استانداران ذکر کرد و گفت: علیرغم اینکه اختیار استانداران در حوزه اشتغال نسبت به گذشته افزایش بسیاری داشته ولی مجددا بررسی آن مورد تاکید قرار گرفت. وی در پایان از تصویب پیشنهاد افزایش سقف پرداخت تسهیلات قرض الحسنه خبر داد و گفت: در این جلسه رئیس جمهور تاکید کرد که مسکن، اشتغال و ازدواج سه اولویت بانک مرکزی است و تسهیلات اشتغال نباید به هیچ عنوان به بهانه اولویت‌های دیگر از اولویت بانکها خارج شود و در مصوبه‌ای قید شد که بانک مرکزی به طور ویژه‌تر این مساله را پیگیری کند. متوسط درصد تحقق مصوبات شورای عالی اشتغال در دولت سیزدهم نسبت به دوره‌های قبل بیش از ۷۰ درصد بوده است.

یادداشت

نقش بانک ها در روند انحطاط تولید صنعتی کشور

دکتر وحید شعبانی

در سال‌های اخیر اقتصاد کشور با مشکلات زیادی از جمله تورم و تحریم مواجه بوده و رکود تورمی بیش از پیش تعمیق یافته است. بعد از شوک تحریمی خروج آمریکا از برجام در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷ و در ادامه سیاست‌های اشتباه مواجهه با جنگ اقتصادی، به واگرایی شدید بین تورم و رشد اقتصادی (رکود ـ تورمی) منجر شد که نتیجه قطعی آن کاهش سطح رفاه اجتماعی بود.

در شرایط رکود تورمی، بدون شک بنگاه‌ها با مشکل تأمین سرمایه در گردش مواجه می‌شوند که همواره یکی از اساسی‌ترین نیازهای تولید بوده است. به نظر می‌رسد این موضوع به‌ویژه در شرایط سخت و حساس تولیدکنندگان را تحت فشار قرار داده و فعالیت‌های این بنگاه‌ها را متأثر کرده است. حال اگر بخواهیم نقش بانک‌ها را به عنوان واسطه‌های مالی در این روند انحطاط تبیین کنیم لازم است ابتدا به عدم ایفای نقش درست نظام تصمیم‌گیری کشور در برنامه‌های توسعه صنعتی بپردازیم.

متأسفانه در دهه اخیر یکی از علل اصلی که روند به حاشیه رفتن تولید صنعتی را رقم زده، عدم حمایت از تولید مولّد به بهانه حمایت از نوپاها و آسیب‌پذیرها بوده است. بنگاه‌هایی که بخش بزرگی از منابع را به خود جذب می‌کنند و در عمل کلایی با کیفیت مناسب و قابل رقابت با محصولات جهانی از خود بروز نداده‌اند.

شکی نیست که حمایت‌های مالی در ابتدای تاسیس بسیاری از شرکت‌ها امری قابل توجیه و مناسب است اما استمرار وضع موجود به جز گدا‌پروری این شرکت‌ها نتیجه ملموس و محسوس چندانی نداشته است. از نوپاها و نوزادها حمایت شده اما به دلیل اصرار دولت‌ها به جلوگیری از ورشکستگی، بسیاری از آنها هنوز نوپا و نوزاد مانده‌اند. حال اگر بخواهیم نقش بانک‌ها را در توزیع نامناسب منابع برای حمایت از تولید مولّد و توسعه‌گرا بررسی کنیم باید بحث را در دو بخش عوامل درونی و عوامل بیرونی مورد کنکاش قرار دهیم.

الف) عوامل بیرونی اثرگذاری بر انحطاط منابع مالی بانک‌ها:

۱ـ نقش دولت در اقتصاد: به طور عام در ایران دولت‌ها به جای نقش «هدایتگر» نقش «مداخله‌گر» داشته‌اند، به‌گونه‌ای که دولت‌ها از طریق بانک مرکزی، بانک‌ها را ملزم می کنند سالانه بخش زیادی از منابع خود را به صورت تسهیلات تکلیفی (تبصره ۱۶ بودجه کشور) تخصیص دهند. به طور طبیعی محدودیت بانک‌ها در تأمین منابع نیز قابل توجه است.

۲ـ کسری بودجه دولت: بدون شک همواره یکی از معضلات اقتصادی کشور، کسری بودجه دولت بوده که سالانه بخش قابل توجهی از آن از طریق شبکه بانکی تأمین مالی می‌شود و موجب محدودیت بانک‌ها در ایفای نقش اصلی خود یعنی واسطه‌گری و حمایت از تولید مولّد شده است.

۳ـ ضوابط و مقررات بانکی: یکی دیگر از عوامل موثر در نارسایی‌های نظام بانکی کشور برای حمایت از تولید مولّد، ضوابط و مقررات بانکی است. از جمله عوامل موثر در این زمینه می‌توان به تعیین سقف نرخ‌های سود پرداختی سپرده‌ها اشاره کرد؛ در واقع افزایش نرخ سود اعطایی به سپرده‌ها، سبب خارج‌شدن نقدینگی از چرخه تولید و سرازیرشدن به سمت بانک‌ها شده است.

حال آنکه در شرایط رکود اقتصادی، با افزایش هزینه کل تجهیز منابع بانکی به عنوان عامل کاهنده سود سالیانه و یا تشدیدکننده زیان عملیاتی بانک، نقش تخریبی سلسه‌وار در عملکرد بانک‌ها داشته است.

ب) عوامل درونی اثرگذاری بر انحطاط منابع مالی بانک‌ها:

نسبت مانده مطالبه‌های غیر جاری به مانده کل تسهیلات اعطایی(NPL): این نسبت از تقسیم مجموع مانده مطالبه‌های سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول بر مانده کل تسهیلات اعطایی به دست می‌آید و نشان‌دهنده کیفیت تسهیلات اعطایی بانک‌هاست. هرچه این نسبت برای یک بانک پایین‌تر باشد، مطالبات معوق آن بانک کمتر است و برعکس. همچنین، اگر این رقم به صفر برسد، ایده‌آل‌ترین حالت ممکن شکل گرفته است.

استاندارد مطالبات معوق کمتر از ۵ درصد است. رشد این نسبت از مهمترین محدودیت‌های بانک‌ها در حمایت از تولید توسعه‌گرا محسوب می‌شود. به عبارت دیگر در ایران رشد مطالبات غیرجاری بانک‌ها، به کاهش توان اعطای تسهیلات، درآمدزایی و مدیریت نقدینگی بانک‌ها و قفل‌شدن منابع آنها منجر شده است.

رقابت ناسالم: رقابت ناسالم در تجهیز منابع، یکی دیگر از مشکلات متوجه نظام بانکی است. این موضوع، از یک‌سو ناشی از حضور و فعالیت موسسه‌های اعتباری غیرمجاز بوده و از سوی دیگر ناشی از ناتوانی برخی بانک‌ها در مدیریت نقدینگی و بروز کسری نقدینگی قابل توجه در آن‌هاست.

ریسک تمرکز: مدیریت ریسک تمرکز در موسسه‌های اعتباری و به ویژه بانک‌ها امری ضروری و غیر قابل اجتناب بوده و علاوه بر منطق علمی، مورد تاکید مراجع نظارتی و مشورتی بانک‌ها و نهادهای مالی است.

اگرچه ریسک تمرکز در تسهیلات بانک‌ها به دینغعان واحد در یک گروه کسب‌وکار امری حیاتی برای بهداشت اعتباری آنها محسوب می‌شود اما این موضوع خوب، سبب می‌شود بانک‌ها بیشتر خطوط اعتباری خود را به سمت بانکداری خُرد و اصناف متمایل کنند تا بانکداری شرکتی و تجاری. این موضوع، یک عامل محدودکننده در حمایت از بخش تولید صنعتی به شمار می‌آید.

دارایی‌های سمی: در دهه اخیر ورود بانک‌ها به بخش ساخت‌وساز موجب انباشت دارایی‌های غیر مولد و یقیناً غیر مرتبط با موضوع فعالیت بانکی، موجب کاهش دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی بانک‌ها شده و از آنجایی که ضریب نقدشوندگی این دارایی‌ها پایین است، به طور عام به عنوان ایجاد «دارایی‌های سمی منجمد» تلقی می‌شود.

سرمایه و ساختار مالی: متوسط نسبت کفایت سرمایه در سیستم بانکی ایران کمتر از چهار درصد است در حالی که حداقل باید هشت درصد باشد.

در برخی بانک‌های بزرگ کشور این نسبت حتی منفی است. این موضوع نیز می‌تواند به شدت محدودکننده باشد و توان تسهیلات دهی بانکها را کاهش دهد.

Alborz.payam@gmail.com